

Modtagere af kontanthjælp med handicap

Analysen i blandt andet Socialpolitisk Redegørelse viser, at der er potentiale for, at flere mennesker med handicap kan blive en del af fællesskabet på en arbejdsplads og bidrage på arbejdsmarkedet. Fx modtager mange midlertidige overførsler som kontanthjælp, og en del har erfaring fra tidligere beskæftigelse. Denne analyse ser nærmere på 18-64 årige, der har modtaget en handicapkompenserende indsats efter serviceloven i 2014, og som har haft kontanthjælp som forsørgelsesgrundlag i en kortere eller længere periode i 2014 og 2015. Der er tale om 7.000 personer eller omtrent 15 pct. af den samlede gruppe af personer med handicap.

Analysen viser blandt andet, at modtagerne af kontanthjælp med handicap er væsentligt yngre end øvrige personer med handicap, og relativt mange har ADHD eller autisme. Samtidig ser gruppen ud til at få ydelsen i relativt lang tid. Blandt personer med handicap, der fik kontanthjælp i 2014 og 2015, modtog 70 pct. sammenlagt ydelsen i en periode på et år eller mere i. Til sammenligning var tallet omkring 55 pct. for alle personer, der fik kontanthjælp i 2014 og 2015. Langt de fleste kontanthjælpsmodtagere med handicap, op mod 90 pct., visiteres som aktivitetsparate. Aktivitetsparate er som udgangspunkt ikke klar til at komme i ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Når gruppen følges frem i tid, er det omkring 1.900 personer, svarende til ca. 30 pct., der er overgået til beskæftigelse eller uddannelse i 2016, hvis der ses bort fra Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU). Til sammenligning er det ca. 45 pct. for alle personer, der har modtaget kontanthjælp i løbet af 2014 og 2015.

Samlet set peger resultaterne på, at det vil være en udfordring at løfte flere kontanthjælpsmodtagere med handicap i ordinær uddannelse og beskæftigelse. Men den viser også, at det kan lade sig gøre at hjælpe mennesker med handicap fra kontanthjælp til uddannelse eller beskæftigelse, hvor den rigtige løsning for nogle vil være STU eller et fleksjob. Hvis flere mennesker med handicap skal blive en del af arbejdsfællesskabet, indikerer resultaterne, at det vil kræve en tæt koordination mellem den sociale og den beskæftigelsesorienterede indsats og et særligt fokus på unge med ADHD og autisme.

Personer med handicap og forsørgelsesgrundlag

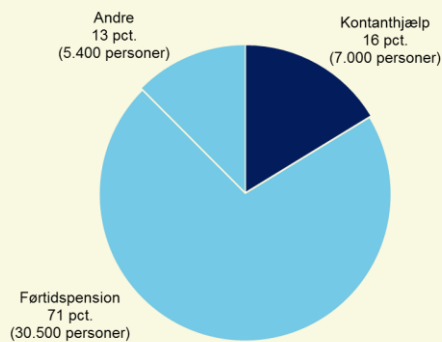
Personer med handicap er ikke en entydigt defineret gruppe. I denne analyse er personer med handicap afgrænset som personer, der modtager en handicapkompenserende indsats efter serviceloven. Det er den samme afgrænsning som er anvendt i fx Socialpolitisk Redegørelse 2017. Gruppen omfattede omkring 49.900 personer i 2016, som er det seneste år, der foreligger data for.

Mennesker med handicap har i Danmark adgang til en række indsatser på det specialiserede socialområde. Formålet med indsatserne kan være at forebygge og forbedre den enkeltes sociale og personlige funktioner samt udviklingsmuligheder fx i forhold til uddannelse eller beskæftigelse. I situationer, hvor det ikke er muligt, tager indsatsen sigte på at mindske konsekvenserne af en funktionsnedsættelse for borgeren samt at tilgodese borgerens behov og på den måde øge livskvaliteten.

Denne analyse tager udgangspunkt i personer i alderen 18-64 år, der har modtaget en handicapkompenserende indsats efter serviceloven i 2014, og som har haft kontanthjælp som forsørgelsesgrundlag i en kortere eller længere periode i 2014 og 2015. Samlet set udgjorde 18-64-årige, der modtog en handicapkompenserende indsats efter serviceloven i 2014, omkring 42.900 personer. De fleste personer i gruppen havde førtidspension som forsørgelsesgrundlag i 2014 og 2015. Men 7.000 personer, svarende til omtrent 15 pct. af den samlede gruppe med handicap, modtog kontanthjælp på et tidspunkt i perioden, jf. figur 1.

Figur 1

Forsørgelsesgrundlag i perioden 2014-2015 for 18-64-årige personer med handicap

I alt 42.900 personer

Anm.: 18-64 år ultimo 2014. Baseret på modtagere af handicapkompenserende indsatser efter serviceloven i 44 kommuner, der indgår i De Kommunale Serviceindikatorer i perioden 2014-2015, og opregnet til landsplan pba. indbyggertal. Kontanthjælp omfatter personer, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Førtidspension omfatter personer, der har modtaget førtidspension på et tidspunkt i perioden 2014-2015, og er opgjort eksklusiv personer, der har modtaget kontanthjælp i perioden. Kategorien 'andre' omfatter personer, der hverken har modtaget kontanthjælp eller førtidspension i 2014 og 2015. Uddannelseshjælp og integrationsydelse indgår også i kontanthjælp.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Nogle personer i gruppen (kategorien 'andre' i figuren) modtog hverken kontanthjælp eller førtidspension i 2014 og 2015. Det omfatter blandt andet personer med lønindkomst som forsørgelsesgrundlag.

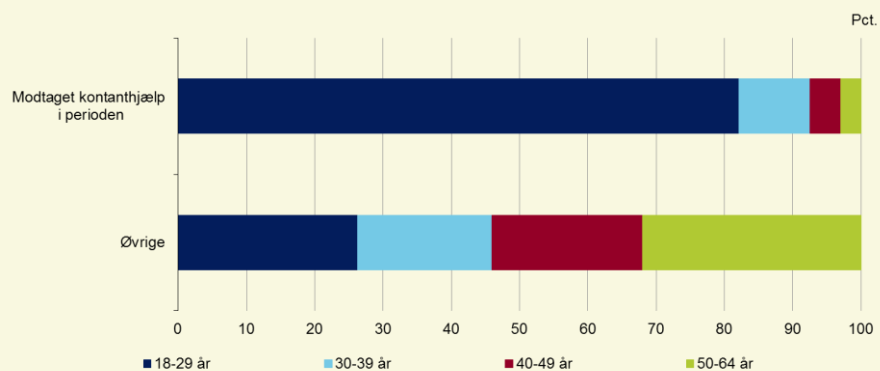
Modtagere af kontanthjælp med handicap

Modtagere af kontanthjælp med handicap er kendetegnet ved at være væsentligt yngre end øvrige personer med handicap. Gruppen af kontanthjælpsmodtagere er i denne sammenhæng opgjort inklusiv modtagere af uddannelseshjælp, der er målrettet unge under 30 år. Modtagere af uddannelseshjælp udgør 80 pct. af den samlede kontanthjælpsgruppe.

Mens personer under 40 år udgør omkring 90 pct. blandt modtagere af kontanthjælp med handicap, udgør de i størrelsesordenen 40-50 pct. blandt øvrige personer med handicap, jf. figur 2.

Figur 2

Alder for personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp hhv. ikke har modtaget kontanthjælp (øvrige) i perioden 2014-2015

Anm.: 18-64 år ultimo 2014. Kontanthjælp er opgjort inklusiv uddannelseshjælp og integrationsydelse. Gennemsnitsalderne for modtagerne af uddannelseshjælp er omkring 22 år, mens den er 38 år for de resterende modtagere af kontanthjælp, herunder integrationsydelse, og 41 år for gruppen af øvrige med handicap.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Billedet skal blandt andet ses i lyset af førtidspensionsreformen fra 2013, der begrænsede adgangen til førtidspension for personer under 40 år.

Uddannelseshjælp blev indført i forbindelse med kontanthjælpsreformen i 2014, jf. boks 1.

Boks 1**Kontanthjælpsreform 2014**

Kontanthjælpsreformen trådte i kraft d.1. januar 2014. Målet med reformen var at give flere mulighed for at blive en del af arbejdsmarkedet. Kravene og forventningerne til kontanthjælpsmodtagere blev i endnu højere grad tilpasset den enkeltes livssituation og mulighed for arbejdsmarkedsdeltagelse – unge under 30 år uden uddannelse skulle i gang med en uddannelse, og unge med en uddannelse og voksne over 30 år i arbejde.

Hovedelementerne i kontanthjælpsreformen:

- Uddannelseshjælp til unge under 30 år, der ikke har en uddannelse
- Ungeydelse til unge under 30 år, der har en uddannelse
- Aktivitetstillæg til udsatte unge
- Alle unge under 30 år uden uddannelse får et uddannelsespålæg
- Særlig uddannelsesrettet hjælp til unge enlige forsørgere
- Krav om intensiv jobsøgning de første tre måneder
- Krav om at arbejde for kontanthjælpen
- Helhedsorienteret indsats til personer med komplekse problemer
- Særligt udsatte skal også have en indsats
- Effektivt sanktionssystem
- Samlevende par, hvor begge er fyldt 25 år, får gensidig forsørgerpligt. Er senere afskaffet.

Med reformen får personer på uddannelseshjælp som udgangspunkt en ydelse på samme niveau som SU. Indførelsen af uddannelseshjælp medførte en væsentlig ydelsesreduktion for uddannelsesparate 25-29-årige uden en uddannelse. Enlige forsørgere under 25 år og jobparate 25-29 årige med uddannelse fik også en reduktion i ydelsen.

Læs mere om kontanthjælpsreformen på www.bm.dk

Der er gennemført flere analyser, som belyser effekterne af kontanthjælpsreformen. Analyserne peger entydigt på, at færre unge under 30 år er i kontanthjælpssystemet, og at flere er i beskæftigelse eller har påbegyndt en uddannelse, se fx De Økonomiske Råd, "Dansk Økonomi Efterår 2015" (kapitel III) og Beskæftigelsesministeriet, "Effektanalyse af kontanthjælpsreformen for unge mellem 25-29 år", 2015.

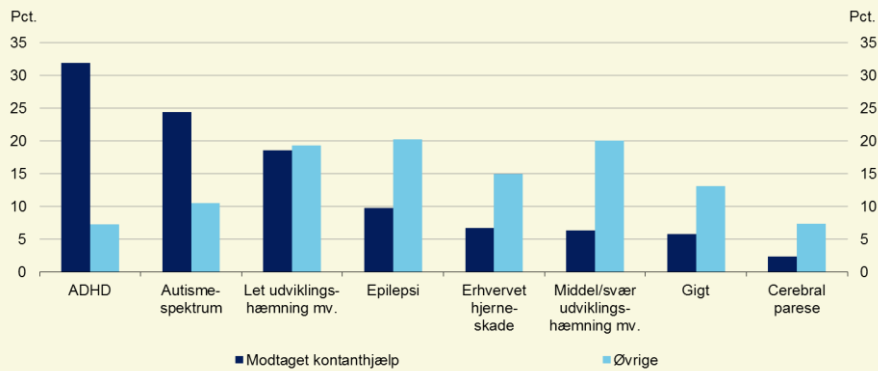
Resultaterne i Velfærdspolitisk Analyse nr. 9 om "Socialt udsatte og kontanthjælpsreformen", Børne- og Socialministeriet 2016, peger samtidig på, at der som følge af reformen er færre socialt udsatte i alderen 25-29 år i kontanthjælpssystemet i dag. Analysen viser, at socialt udsatte (som er visiteret job- eller uddannelsesparat) som følge af reformen i højere grad overgår til uddannelse og beskæftigelse, hvilket tyder på, at socialt udsatte ligesom andre unge i kontanthjælpssystemet kan reagere på økonomiske incitamenter.

Der er også væsentlige forskelle mellem modtagere af kontanthjælp og øvrige personer med handicap, når der ses på diagnoser.

Relativt mange modtagere af kontanthjælp er kendetegnet ved at have en ADHD-diagnose eller en diagnose inden for autismespektrum sammenlignet med øvrige personer med handicap. Blandt modtagere af kontanthjælp er det i størrelsesordenen 20-30 pct., der har disse diagnoser, mens det er 5-10 pct. for øvrige, jf. figur 3.

Figur 3

Diagnoser blandt personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp hhv. ikke har modtaget kontanthjælp (øvrige) i perioden 2014-2015

Anm.: 18-64 år ultimo 2014. Let udviklingshæmning mv. omfatter personer med udviklingshæmning i let grad, anden mentalretardering og forskellige former for retardering. Middel/svær udviklingshæmning mv. omfatter personer med udviklingshæmning i middel grad, sværere grad, sværeste grad og uspecificeret mentalretardering.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Omvendt er der relativt få med diagnoser som epilepsi, erhvervet hjerneskade, middel/svær udviklingshæmning, gigt og cerebral parese (spastisk lammelse) blandt modtagere af kontanthjælp sammenlignet med øvrige personer med handicap.

De udvalgte diagnoser, der indgår i denne analyse, er nærmere beskrevet i boks 2.

Boks 2

Udvalgte diagnosegrupper

Det er altid en konkret og individuel vurdering af borgerens samlede funktionsnedsættelse og borgerens behov for hjælp og støtte, der er udgangspunktet for, at borgeren visiteres til en handicapkompenserende indsats efter serviceloven – aldrig en diagnose i sig selv. Og der findes et meget stort antal af diagnoser. Derfor er det nødvendigt at foretage en udvælgelse i analyseøjemed.

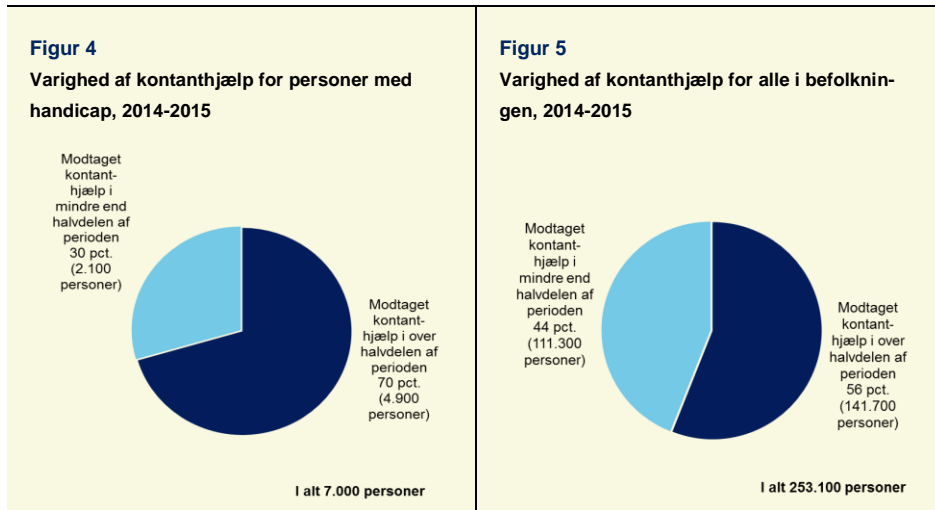
I analysen indgår udvalgte diagnosegrupper, der kan være forbundet med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse:

- ADHD
- Autismespektrum
- Cerebral parese (spastisk lammelse)
- Epilepsi
- Erhvervet hjerneskade
- Gigt mv.
- Udviklingshæmning (mental retardering)

Listen er ikke udtømmende, idet der findes mange andre former for sygdomme og funktionsnedsættelser, der kan være forbundet med et handicap, en sindslidelse eller et socialt problem. Listen er udarbejdet i forbindelse med Socialpolitisk Redegørelse 2017 og er et analytisk værktøj til datamæssigt at opgøre udvalgte diagnoser. Diagnosegrupperne er udarbejdet af Børne- og Socialministeriet efter input fra relevante kliniske selskaber og i dialog med Sundhedsdatastyrelsen. Diagnosegrupperne baserer sig på indlæggelser, ambulante besøg og skadestuekontakter på sygehuse i perioden 1995-2014. Se Socialpolitisk Redegørelse 2017 for definitioner af diagnosegrupperne.

Sammenlignet med kontanthjælpsmodtagere som helhed, ser kontanthjælpsmodtagere med handicap ud til at modtage ydelsen i relativt lang tid.

Blandt personerne med handicap, der havde kontanthjælp som forsørgelsesgrundlag i en kortere eller længere periode i 2014 og 2015, modtog 70 pct. ydelsen i en sammenlagt periode på et år eller mere i løbet af de to år. For alle personer, der var på kontanthjælp i løbet af 2014 og 2015, var det i størrelsesordenen 55 pct., jf. figur 4 og 5.

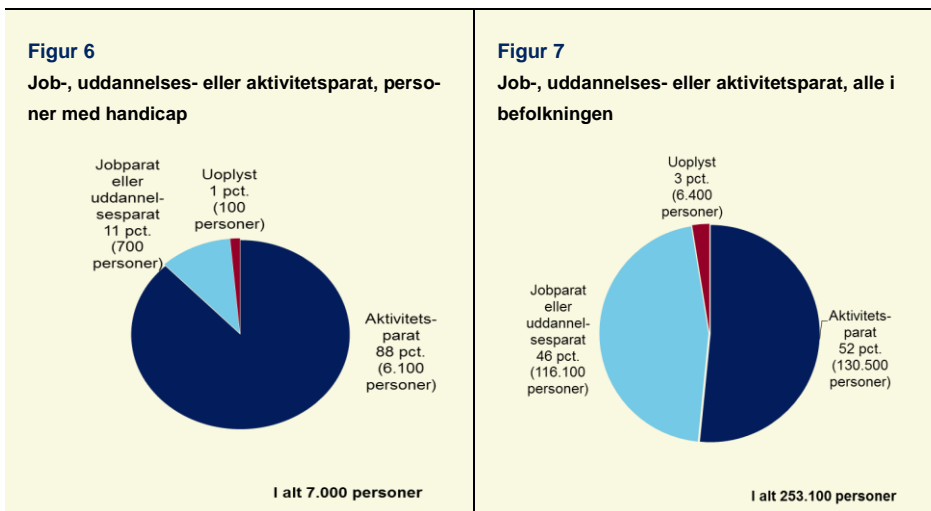
Anm.: 18-64 år ultimo 2014. Figur 4 omfatter personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Figur 5 omfatter alle personer i befolkningen, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Kontanthjælp omfatter også uddannelseshjælp og integrationsydelse. Personer med handicap er opgjort som antal personer på landsplan, jf. anm. til figur 1.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

I beskæftigelsessystemet visiteres kontanthjælpsmodtagere som enten job-/uddannelsesparate eller aktivitetsparate.

Kontanthjælpsmodtagere, der vurderes aktivitetsparate, er som udgangspunkt ikke klar til at komme i ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Disse personer vil i stedet modtage hjælp og støtte, så de på længere sigt kan komme i uddannelse eller arbejde. Alt efter behov kan man få tilknyttet en mentor, der fungerer som støtte i forhold til de udfordringer, den enkelte kan have.

Langt de fleste personerne med handicap, der modtog kontanthjælp i 2014 og 2015 – op mod 90 pct. – var visiteret som aktivitetsparate, mens de fik ydelsen. Til sammenligning var det omkring halvdelen for alle personer, der har modtaget kontanthjælp i løbet af 2014 og 2015, jf. figur 6 og 7.

Anm.: 18-64 år ultimo 2014. Figur 6 omfatter personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Figur 7 omfatter alle i befolkningen, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Kontanthjælp omfatter også uddannelseshjælp og integrationsydelse. Personerne er kategoriseret som job- eller aktivitetsparate baseret på den seneste registrering af visitationskategori i perioden 2014-2015. Personer med handicap er opgjort som antal personer på landsplan, jf. anm. til figur 1.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Hvis flere mennesker med handicap skal blive en del af fællesskabet, indikerer disse resultater, at det vil kræve en tæt koordination mellem de sociale indsatser og indsatsen i beskæftigelsesystemet – og et særligt fokus på unge med ADHD og autisme.

Fra kontanthjælp til beskæftigelse eller uddannelse

Resten af analysen ser nærmere på, i hvilket omfang kontanthjælpsmodtagere med handicap overgår til uddannelse og beskæftigelse, hvilke typer af beskæftigelse og uddannelse, de overgår til, og sammenhængen til visitationskategori.

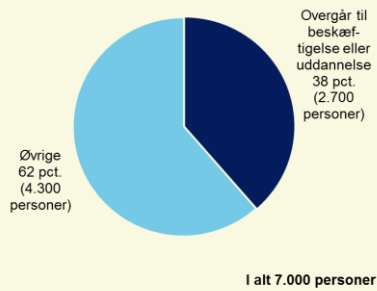
Konkret følges de personer, som modtog kontanthjælp i en kortere eller længere periode i 2014 og 2015, og der ses på, om de har været i beskæftigelse eller uddannelse i mindst fire uger af 2016. Der er ikke nødvendigvis tale om sammenhængende uger.

Beskæftigelse omfatter ordinær beskæftigelse og fleksjob, mens uddannelse blandt andet omfatter gymnasiale, erhvervsfaglige og videregående uddannelser. Uddannelse omfatter også Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU).

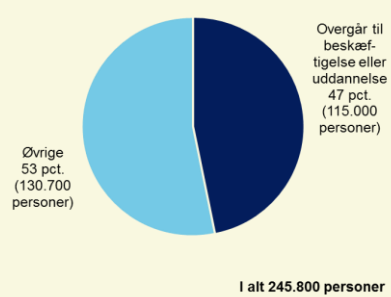
Det samlede billede er, at 2.700 ud af de 7.000 personer med handicap, der modtog kontanthjælp i 2014-2015, er overgået til beskæftigelse eller uddannelse i 2016. Det svarer til omkring 40 pct. Til sammenligning er det op mod 50 pct. for alle personer, der har modtaget kontanthjælp i løbet af 2014 og 2015, jf. figur 8 og 9.

Figur 8

Overgang til beskæftigelse eller uddannelse i 2016 for personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp i perioden 2014-2015

Figur 9

Overgang til beskæftigelse eller uddannelse i 2016 for alle i befolkningen, der har modtaget kontanthjælp i perioden 2014-2015

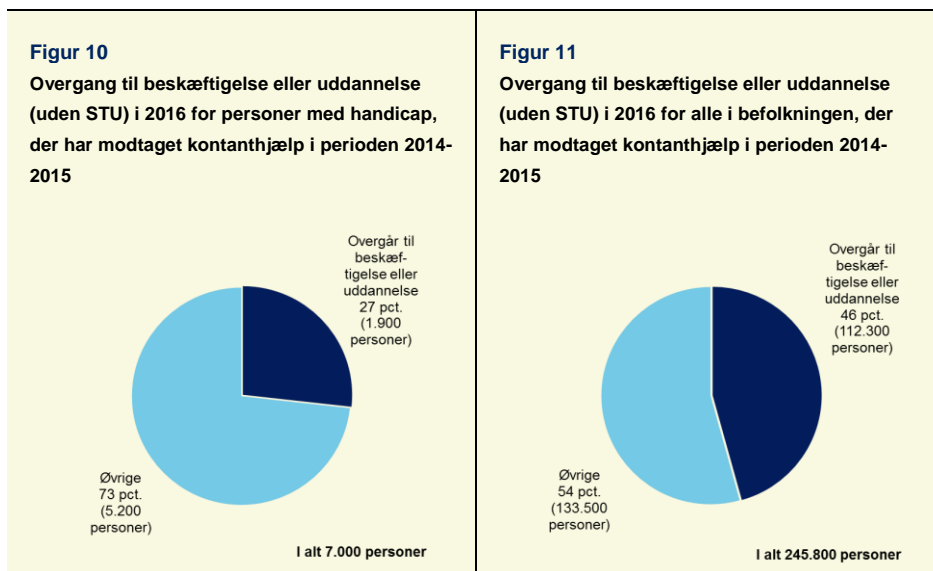
Anm.: 18-64 år ultimo 2016. Figur 8 omfatter personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Figur 9 omfatter alle personer i befolkningen, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Personer overgået til beskæftigelse eller uddannelse omfatter personer, der som minimum har været i enten beskæftigelse eller uddannelse i fire uger af 2016. Beskæftigelse omfatter ordinær beskæftigelse og fleksjob. Uddannelse omfatter blandt andet gymnasiale, erhvervsfaglige og videregående uddannelser, herunder også Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU). Der er i opgørelsen set bort fra personer, der er fyldt 65 år i perioden. Personer med handicap er opgjort som antal personer på landsplan, jf. anm. til figur 1.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

En del kontanthjælpsmodtagere med handicap overgår til Særligt Tilrettelagte Uddannelse (STU), mens det for kontanthjælpsmodtagere som helhed er en meget begrænset andel. Det skal ses i lyset af, at STU kan være et meget relevant tilbud for nogle unge med handicap.

STU retter sig mod unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, der ikke har mulighed for at gennemføre anden ungdomsuddannelse. Uddannelsen har eksisteret siden 2007 og har til formål, at de unge opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

Hvis man ser bort fra STU, er omkring 1.900 ud af de 7.000 kontanthjælpsmodtagere med handicap overgået til beskæftigelse eller uddannelse i 2016. Det svarer til ca. 30 pct. af gruppen, jf. figur 10.

Anm.: 18-64 år ultimo 2016. Uddannelse er opgjort uden Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU). Personer med handicap er opgjort som antal personer på landsplan, jf. anm til figur 1. Se i øvrigt også anm. til figur 8 og 9.

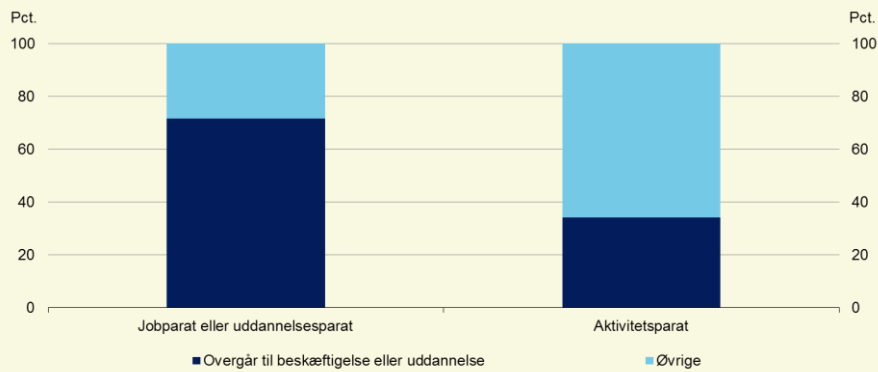
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Til sammenligning er det ca. 45 pct. for alle personer, der har modtaget kontanthjælp i løbet af 2014 og 2015, jf. figur 11.

Som det må forventes, er der en tæt sammenhæng mellem visitationskategori og overgang til beskæftigelse og uddannelse. Job- eller uddannelsesparate kontanthjælpsmodtagere med handicap overgår i langt højere grad til beskæftigelse eller uddannelse end aktivitetsparate. Blandt job- eller uddannelsesparate er omkring 70 pct. overgået til beskæftigelse eller uddannelse, mens tallet er omkring 30 pct. for aktivitetsparate, jf. figur 12.

Figur 12

Visitationskategori og overgang til beskæftigelse eller uddannelse i 2016 for personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp i perioden 2014-2015

Anm.: 18-64 år ultimo 2016. Personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp på et tidspunkt i perioden 2014-2015. Personerne er kategoriseret som job- eller aktivitetsparate baseret på den seneste registrering af visitationskategori i perioden 2014-2015.

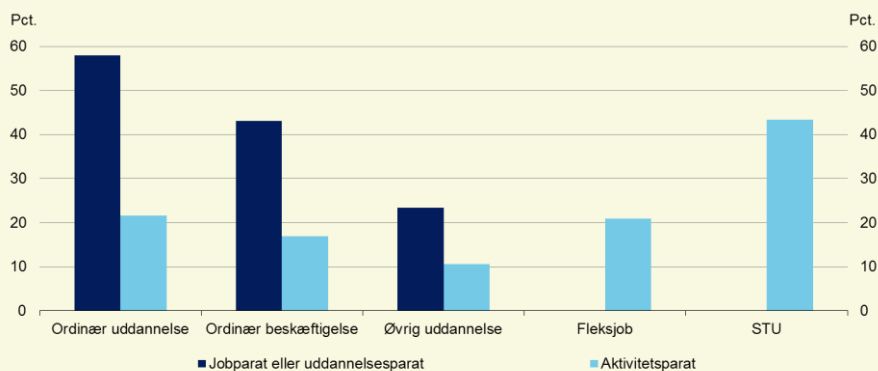
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Den tætte sammenhæng mellem visitationskategori og overgang til beskæftigelse og uddannelse kommer også til udtryk, når man ser på typen af beskæftigelse og uddannelse, som personerne overgår til. Personer, der visiteres som job- eller uddannelsesparate, overgår i langt højere grad til ordinær uddannelse og ordinær beskæftigelse, end personer, der visiteres som aktivitetsparate.

Blandt job- eller uddannelsesparate, der afgår til uddannelse eller beskæftigelse, starter ca. 60 pct. på en ordinær uddannelse, mens ca. 40 pct. kommer i ordinær beskæftigelse. Mens tallene for aktivitetsparate er hhv. ca. 20 pct. og ca. 15 pct., jf. figur 13.

Figur 13

Visitationskategori og overgang til beskæftigelse eller uddannelse i 2016 for personer med handicap, der har modtaget kontanthjælp i perioden 2014-2015, efter type af beskæftigelse/uddannelse

Anm.: 18-64 år ultimo 2016. STU er særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse, ordinær uddannelse omfatter gymnasiale uddannelser, adgangsgivende uddannelsesforløb, erhvervsfaglige uddannelser og videregående uddannelser. Øvrig uddannelse er uddannelser på grundskole niveau, forberedende uddannelser samt uoplyst uddannelse. Nogle ganske få job- og uddannelsesparate personer overgår også fleksjob eller STU. Disse er udeladt af opgørelsen. Andelen summerer ikke til 100 pct., da en person kan være overgået til flere af grupperne i løbet af året. Se i øvrigt anm. til figur 11.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Til gengæld er det omkring 20 pct. af de aktivitetsparate, der overgår til fleksjob, og ca. 4 pct., der overgår til STU.

Men som resultaterne viser, at der også er aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere med handicap, der overgår til ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Det tyder på, at potentialet for ordinær uddannelse og beskæftigelse blandt kontanthjælpsmodtagere med handicap er større, end fordelingen af personerne efter visitationskategori umiddelbart giver indtryk af.

Samlet set peger resultaterne på, at det vil være en udfordring at løfte flere kontanthjælpsmodtagere med handicap i ordinær uddannelse og beskæftigelse. Men de viser også, at det kan lade sig gøre at hjælpe mennesker med handicap fra kontanthjælp til uddannelse eller beskæftigelse, hvor den rigtige løsning for nogle vil være STU eller et fleksjob.